

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра освітології та психолого-педагогічних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Професор з наукової роботи
Наталія ВІННІКОВА
_____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ»

для аспірантів

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітнього рівня: третього (освітньо-наукового)
освітньої програми: «Освітні, педагогічні науки»

Київ – 2024

Розробник:

ХОРУЖА Людмила, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

ХОРУЖА Людмила, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри освітології та психолого-педагогічних наук

Протокол від 04 вересня 2024 року № 1

Завідувач кафедри Хоружа Людмила ХОРУЖА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми 011 Освітні, педагогічні науки

(назва освітньої програми)

Гарант освітньо-наукової програми Хоружа (Людмила ХОРУЖА)
(підпис)

Робочу програму перевірено

«04» 08 2024 р.

Завідувач аспірантури, докторантури Тригуб (Ілона ТРИГУБ)
(підпис)

Пролонговано

на 20__/20__ (Хоружа Л.Л.), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ (Хоружа Л.Л.), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ (Хоружа Л.Л.), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ (Хоружа Л.Л.), «__» 20__ р., протокол № __

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин		
Рік навчання	III	
Семестр		
Кількість змістових модулів з розподілом:		
Обсяг кредитів		
Обсяг годин, в тому числі:		
Аудиторні		
Модульний контроль		
Семестровий контроль		
Самостійна робота		
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – розкрити науково-теоретичні аспекти виховання як соціально-педагогічного феномену, сформувані у майбутніх фахівців професійні вміння щодо аналізу і врахування соціальних факторів особистісно-орієнтованого виховання та здійснення процесу соціалізації особистості.

Завдання навчальної дисципліни сприяти формуванню:

інтегральної компетентності - здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у професійній та/або дослідницько-інноваційній діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Спеціальних компетентностей:

ЗК 1 Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності; реалізація власного аксіологічного та наукового потенціалу

ЗК 3 Здатність до наукового пошуку; володіння методологією і методами педагогічного експерименту; сформованість особистісно значущих якостей дослідника; визначення мети, завдань, стратегії науково-дослідної діяльності; генерування нових ідей, створення та інтерпретація нових знань відповідно до теми наукового дослідження; розуміння та використання положень нормативно-правової бази наукових досліджень та наукової діяльності; здатність працювати у міжнародному контексті; використовувати зарубіжний досвід в реалізації завдань власного дослідження; розробляти проекти та управляти ними.

ЗК 4 Здатність до аналізу інформації з різних джерел, користування бібліотечними фондами (традиційними і електронними); професійне володіння основними методами, способами і засобами набуття, зберігання, обробки інформації; створення презентацій та ефективного використання мультимедійних технологій, програмного забезпечення для виконання науково-дослідницьких завдань.

Спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

СК 2 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК 5 Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, ефективної комунікації, презентації наукових доробків та ідей, володіння науковим стилем викладу матеріалу дослідження; до участі у різних видах наукового спілкування; встановлення продуктивних зв'язків з людьми щодо обміну досвідом (емоційним, соціальним, практичним тощо).

СК 8 Здатність до вивчення та модернізації існуючих вихованих систем та технологій, розуміння процесів становлення особистості у процесі виховання і самовиховання; до аналізу соціокультурного середовища, проблем виховання особистості на різних вікових етапах; здійснювати ціннісно-смісловий підхід до виховання дітей і молоді.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

РН 1 Критично мислити, розумітися в широкому колі філософсько-світоглядних питань, використовувати набутий особистісно-професійний досвід для вирішення наукових та фахових завдань; аналізувати міждисциплінарні явища і процеси; реалізувати власний аксіологічний та науковий потенціал.

РН 2 Застосовувати методи наукового пізнання, проведення науково-дослідної діяльності, розробляти та впроваджувати науково-дослідницькі та інноваційні проекти, здійснювати наукове дослідження й інтерпретувати його результати, ефективного висвітлювати, поширювати знання щодо наукових досліджень.

РН 3 Розуміти та використовувати положення нормативно-правової бази сфери вищої освіти і дотримуватись норм наукової етики під час дослідницької та викладацької діяльності.

РН 6 Реалізовувати професійну та науково-дослідну діяльність на основі знань про сучасні технології у галузі освітніх, педагогічних наук.

РН 12 Здатність здійснювати педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та/або вищої освіти.

РН 15 Розуміти особливості становлення особистості у процесі виховання і самовиховання та використовувати сучасні виховні системи й технології, реалізовувати ціннісно-смісловий підхід до виховання дітей і молоді.

РН 16 Розвивати духовний потенціал особистості.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Усього	Розподіл годин за видами робіт			
			Аудиторні			
			Лекцій	Семінар. заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль I. Соціологія виховання як наука						
1.	Теоретичні засади соціології виховання як наукової дисципліни	7	1	1		5
2.	Особливості сучасного соціального середовища та характер його впливу на виховання особистості	7	1	1		5
3.	Соціальні механізми виховання та формування поведінки людини	14	2	2		10
	Модульний контроль	2				
	Разом	30	4	4	-	20
Змістовий модуль II. Виховання як соціальний феномен						
1.	Соціальні характеристики та завдання сучасного виховання.	7	1	1		5
2.	Концепції та моделі сучасного виховання	7	1	1		5
3.	Індивідуальна педагогічна взаємодія як основа реалізації завдань виховання	14	2	2		10
	Модульний контроль	2				
	Разом	30	4	4	-	20
	Разом за освітньою програмою	60	8	8		40

Тематичний план для заочної форми навчання

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Усього	Розподіл годин за видами робіт			
			Аудиторні			
			Лекцій	Семінар. заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль I. Соціологія виховання як наука						
1.	Теоретичні засади соціології виховання як наукової дисципліни	9	1			8
2.	Особливості сучасного соціального середовища та характер його впливу на виховання особистості	9		1		8
3.	Соціальні механізми виховання та формування поведінки людини	12	1	1		10
	Модульний контроль	-				
	Разом	30	2	2	-	26
Змістовий модуль II. Виховання як соціальний феномен						
1.	Соціальні характеристики та завдання сучасного виховання.	9	1			8
2.	Концепції та моделі сучасного виховання	9		1		8
3.	Індивідуальна педагогічна взаємодія як основа реалізації завдань виховання	12	1	1		10
	Модульний контроль	-				
	Разом	30	2	2	-	26
	Разом за освітньою програмою	60	4	4		52

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. СОЦІОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ЯК НАУКА

Тема 1. Теоретичні засади соціології виховання як наукової дисципліни

Поняття «соціологія виховання». Категоріальний апарат соціології виховання як наукової галузі. Цілі та завдання соціології виховання як спеціальної соціологічної теорії, її об'єкт та предмет. Основні функції соціології виховання. Історичні витоки, етапи та напрями розвитку соціології виховання. Специфіка застосування соціологічних методів у дослідженні проблем виховання. Науково-дослідницьке поле проблем, які вивчає соціологія виховання.

Основні поняття теми: соціологія виховання, наукова, галузь, соціальна теорія, соціологічна теорія, закони і закономірності, соціологічні методи.

Тема 2. Особливості сучасного соціального середовища та характер його впливу на виховання особистості

Соціальне середовище як простір виховання в умовах трансформації суспільства. Стан і сучасні тенденції розвитку соціуму, його вплив на реалізацію завдань виховання підростаючого покоління. Соціальні проблеми та суперечності виховання як елемента процесу адаптивно-розвивальної соціалізації особистості.

Основні поняття теми: простір виховання, трансформація суспільства, тенденції розвитку соціуму, соціалізація особистості.

Тема 3. Соціальні механізми виховання та формування поведінки людини

Роль соціалізації і виховання у життєдіяльності особистості. Характеристика основних концепцій формування поведінки особистості. Системно-структурний підхід до розуміння соціальних механізмів поведінки. Єдність біологічних, психічних і соціальних механізмів поведінки людини.

Основні поняття теми: соціалізація виховання, концепції формування поведінки особистості, системно-структурний підхід, біологічні механізми поведінки людини, психічні механізми поведінки людини, соціальні механізми поведінки людини, діалектичність процесів.

Семінар № 1-2 Характеристика основних понять соціології виховання як наукової галузі. Аналіз соціальних проблем та суперечностей сучасного виховання. Людина як об'єкт та суб'єкт виховання.

Змістовий модуль 2. ВИХОВАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Тема 4. Соціальні характеристики та завдання сучасного виховання

Виховання як соціальне явище: сутність та функції. Соціальні форми виховання як соціального феномену: соціальне явище, взаємодія, соціальний процес тощо. Структура виховання як соціальної системи.

Завдання сучасного виховання в контексті сучасних стратегій розвитку української держави.

Основні поняття теми: соціальне явище, соціальні форми, соціальний феномен, соціальна взаємодія, соціальний процес.

Тема 5. Концепції та моделі сучасного виховання

Виховання як педагогічний компонент соціалізації особистості. Характеристика основних підходів до виховання. Сучасні концепції та механізми виховання. Гуманізація та демократизація освіти та виховання, роль самовиховання у розвитку

особистості. Індивідуалізація та диференціація виховання.

Основні поняття теми: виховання, соціалізації особистості, педагогічний компонент соціалізації особистості, концепції виховання, механізми виховання, гуманізація освіти, демократизація освіти, індивідуалізація виховання, диференціація виховання.

Семінар № 3. Характеристика основних соціологічних теорій формування особистості. Оновлення змісту технологій сучасного виховання. Вплив інформаційного середовища на формування світогляду сучасної молоді.

Тема 6. Індивідуальна педагогічна взаємодія як основа реалізації завдань виховання

Особистісно-зорієнтоване виховання та його значущість для соціально-психологічного розвитку особистості. Педагогічна підтримка особистості та її розвитку у процесі виховання. Характеристика прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії, алгоритм їх застосування.

Основні поняття теми: процес виховання, освітнє середовище, особистісно-зорієнтоване виховання, соціально-психологічний розвиток особистості, індивідуальна педагогічна взаємодія.

Семінар № 4. Технологія використання прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії як основи сучасного виховання. Проблеми соціальної адаптації особистості, корекція її поведінки за допомогою прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії (розв'язання педагогічних ситуацій)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів денної форми навчання

№ з/п	Вид діяльності аспірантів	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1	
			Кільк. одиниць до розрахунк	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4
2	Відвідування семінарських (практичних) занять	1	4	4
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	6	30
4	Робота на семінарських (практичних) заняттях	10	4	40
5	Модульний контроль	25	2	50
	Разом	-	-	168
Розрахунок коефіцієнта: $168/100=1,68$ Бал max / Сума балів max				

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Карта самостійної роботи аспірантів денної форми навчання

№ з/п	Тема	Завдання	К-ть годин	К-ть балів
Змістовий модуль I. СОЦІОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ЯК НАУКА				
Тема 1	Теоретичні засади соціології виховання як наукової дисципліни	Доведіть актуальність виокремлення соціології виховання у системі соціологічних наук для осмислення сутності та особливостей сучасного виховання.		
Тема 2	Особливості сучасного соціального середовища та характер його впливу на виховання особистості	Складіть таблицю, вказавши позитивне і негативне у сучасному вихованні.		
Тема 3	Соціальні механізми виховання та формування поведінки людини	Напишіть міні-твір на тему: "Шляхи гармонізації людиною особистісних і суспільних інтересів"		
Разом				
Змістовий модуль II. ВИХОВАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН				
Тема 4	Соціальні характеристики та завдання сучасного виховання	Зробіть короткі анотації 2-3 статей з наукових журналів щодо соціальних характеристик сучасного виховання		
Тема 5	Концепції та моделі сучасного виховання	Складіть таблицю основних виховних концепцій які були розроблені за останні три роки науково-дослідними інститутами НАПН України		
Тема 6	Індивідуальна педагогічна взаємодія як основа реалізації завдань виховання	Розробіть алгоритм ефективного використання прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії		
Разом				
Разом				

Критерії оцінювання самостійної роботи		Кількість балів
1.	Пунктуальність у виконанні роботи	1
2.	Актуальність, відповідність меті й завданням	2
3.	Обґрунтованість й логічність презентації	2

6.3. **Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання**

Модульний контроль проводиться у формі модульної контрольної роботи з урахуванням уніфікованої системи оцінювання навчальних досягнень аспірантів.

Критерії оцінювання модульного контролю наведено у таблиці.

Кількість балів	Критерії оцінювання
23-25	Аспірант проявив глибокі систематичні знання даної теми, навів приклади, на переважну більшість питань дав правильну відповідь, допущені помилки є незначними
19-22	Аспірант визначає структуру відповіді, допускає незначні помилки, що не впливають на загальний результат відповіді
15-18	Аспірант орієнтується в питанні, проте не чітко формує структуру відповіді, допускає помилки, що порушують правильність відповіді
10-14	Відповідь поверхнева, не змістовна
7-9	Аспірант не володіє змістом матеріалу, відповідь фрагментарна
1-6	Аспірант не орієнтується в зазначеному питанні

6.4. **Форми семестрового контролю та критерії оцінювання**

Семестровий контроль – залік.

Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Модуль	ЗМ I. СОЦІОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ЯК НАУКА			ЗМ II. ВИХОВАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН		
Лекції	Т.1. Теоретичні засади соціології виховання як наукової дисципліни	Т.2. Особливості сучасного соціального середовища та характер його впливу на виховання особистості	Т.3. Соціальні механізми виховання та формування поведінки людини	Т.4. Соціальні характеристики та завдання сучасного виховання	Т.5. Концепції та моделі сучасного виховання	Т.6. Індивідуальна педагогічна взаємодія як основа реалізації завдань виховання
Бали						
Семінари	Семінар № 1-2 Характеристика основних понять соціології виховання як наукової галузі. Аналіз соціальних проблем та суперечностей сучасного виховання. Людина як об'єкт та суб'єкт виховання			Семінар № 3. Характеристика основних соціологічних теорій формування особистості. Оновлення змісту технологій сучасного виховання. Вплив інформаційного середовища на формування світогляду сучасної молоді		Семінар № 4. Технологія використання прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії як основи сучасного виховання. Проблеми соціальної адаптації особистості, корекція її поведінки за допомогою прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії (розв'язання педагогічних ситуацій)
Бали						
Сам.робота						
Модульний контроль						
Семестровий контроль	Залік					

8. Рекомендовані джерела

1. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади: Навч.-метод, посібник. К.: Либідь, 2003. 344 с.
2. Гіденс, Ентоні. Соціологія / Пер. з англ. В.Шовкун, А.Олійник. К.: Основи, 1999. 726 с.
3. Головатий М.Ф. Соціологія молоді: Курс Лекцій. К.: МАУП, 2006. 2-ге вид. переробл. і допов. 304с.
4. Гошовська В. А., Ільчук Л. І. Людина як суб'єкт і об'єкт соціальних відносин : навч.-метод. матеріали. Уклад. Стрілецька Ю. В. Київ: НАДУ, 2013. 80 с.
5. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене. К.: Центр учбової літератури, 2008. 688с.
6. Пірог Л. А. Посібник до вивчення курсу «Соціалізація та самоорганізація особистості». Дніпро: РВВ ДНУ, 2013. 24 с.
7. Петінова О. Б. Соціологія: навчальний посібник. Одеса : Видавництво «Магістр», 2019. 260 с. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/2573/3/Petinova_2019.pdf
8. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник. Укладачі: В. М. Піча, Ю. В. Піча, Н. М. Хома та ін. За заг. ред. В. М. Пічі. К.: «Каравела», Львів: «Новий Світ-2000», 2002. 480 с.
9. Хоружа Л.Л. Соціологія виховання особистості. Навчально-методичний посібник. К.: Київський університет ім.Б.Грінченка, 2017. 127 с.
10. Черниш Н. Соціологія сьогодення: тенденції та перспективи розвитку. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2017. № 4. С. 5-21.
11. Ballantine J, Stuber J., Everitt J. The Sociology of Education. Systematic Analysis. New York, 2021. 566 p.

Додаткова

1. Бех І.Д. Виховання як духовно-моральне удосконалення особистості .Рідна школа, 2014. С.21-26.
2. Богданова Н. Культура життєтворчості особистості. Філософсько-світоглядний аналіз. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова , 2011. 302 с.
3. Журба К.О. Війна як чинник впливу на смисложиттєву сферу сучасних підлітків. New pedagogical thought, 2022. Т.110. вип.2. С.105-109.
4. Канішевська Л., Шахрай В. Особливості виховання в школі і сім'ї в умовах цифровізації. Перспективи та інновації науки, 2022. Вип.4(9).
5. Серга Т.О. Чинники суб'єктивної соціалізації особистості. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики, 2014. Вип. 63. С.155-164. URL: <http://soctech-journal.kpu.zp.ua/archive/2014/63/20.pdf>.